

Archeologie. Kdo? Co? Kdy a kde?

Čtvrtý ročník studentské archeologické konference 2019

SBORNÍK ABSTRAKTŮ

HRADEC KRÁLOVÉ 2019

Blok I/ 9:15 – 10:15

Tahle země není pro starý paleolit: revize a problematika nejstarších nálezů z východních Čech

Mgr. Petr Čechák, Ph.D.

Muzeum východních Čech v Hradci Králové

Industrie nejstaršího a starého paleolitu jsou ve středoevropském prostoru zpravidla udávány zejména z oblasti Německa, Maďarska, Moravy a Čech, přičemž několik případů je hlášeno i z východočeského regionu. V posledních letech však dochází ke kritickému přehodnocení těchto souborů a některé nálezy jsou nově označovány za pseudoartefakty (tzv. eolity) nesouvisející s činností člověka. Bohužel, vzhledem k povaze těchto nálezů, není možné stanovit obecně platná kritéria a pravidla pro rozeznávání skutečných industrií od přírodnin, což situaci značně ztěžuje. Tématem příspěvku bude krátké seznámení s problematikou arteficiality nejstarších středoevropských industrií a zejména pak představení výsledků revize staropaleolitických nálezů z území východních Čech, kterou provedl jeho autor. Druhá část prezentace se zaměří na možnosti přístupu ke sporným nálezům v případě muzejních sbírek.

Jeden objekt MOG/MMK II z Tlumačova (okr. Zlín)

Bc. Dominik Děcký

Východočeské muzeum v Pardubicích

Příspěvek se zaměřuje na vyhodnocení archeologického materiálu z objektu 15/90 z Tlumačova "Kráčín" (okr. Zlín). Materiál pochází ze záchranného výzkumu Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně z roku 1990. Ten poskytl početný soubor keramiky, ale i kamennou industrii. Objekt jako takový zřejmě sloužil ve své konečné fázi jako odpadní jáma a jeho výplň zřejmě vznikla úmyslným nahromaděním odpadu. O to větší škoda je, že výzkum dovolil prozkoumat objekt pouze z jedné části. Zajímavým, avšak ne výjimečným, je nález obsidiánu. Materiál, který objekt poskytl, podstatně rozšířil znalosti o prakticky neprozkoumané oblasti Zlínska v období konce neolitu a počátku eneolitu, který je datovaný do mladšího stupně MOG/MMK II.

Výsledky revize broušené industrie v Městském muzeu Nový Bydžov a osídlení Novobydžovska

Mgr. Tereza Machová
Univerzita Hradec Králové

Príspevok predstaví výsledky autorčiny diplomové práce, která se zabývala kamennou broušenou industrií ze sbírky Městského muzea Nový Bydžov. Na základě shromážděných dat bylo možné vytvořit katalog a mapu osídlení Novobydžovského regionu v období neolitu a eneolitu.

Súkromné múzejné zbierky vo vzťahu k archeologickým nálezom

Mgr. Veronika Ďurďová
Univerzita Hradec Králové

Príspevok sa venuje problematike súkromného zberateľstva v podmienkach slovenského múzejníctva v porovnaní s českým múzejníctvom a tvorbou zbierok súkromných jednotlivcov, ktorí zhromažďujú, evidujú, ošetrojú, konzervujú a vystavujú archeologické nálezy.

Blok II/ 10:30 – 11:30

Třebešov (okr. Rychnov nad Kněžnou) – aktuální stav poznání areálu pohřebiště

Bc. Kamil Kočtůch

Univerzita Hradec Králové

Pohřebiště lužických popelnicových polí v Třebešově je známo minimálně od počátku 20. století. V letech 1909 a 1911 na lokalitě proběhly záchranné výzkumy. V letech 2011–2017 na lokalitě probíhaly povrchové sběry a detektorové průzkumy, jejichž zpracování pomohlo upřesnit a doplnit stávající poznání pohřebiště.

Jednorozci, pegasové, hippokampoi. Odraz koně a jeho hybridních forem v archeologických pramenech doby bronzové a železné

Mgr. Zuzana Mírová

Univerzita Palackého v Olomouci

Kůň, majestátní a šlechtivé zvíře. V průběhu pravěku se utvářel jedinečný vztah člověka a koně, z koňského hřbetu pak byla mnohdy psána historie. Již z období paleolitu známe vyobrazení koní na jeskynních malbách, řezbách či figurkách. Trvalo však několik tisíciletí, než si tyto tvory vydobyli své specifické postavení v životě pravěkých a protohistorických společností. Kůň figuroval nejen v profánním životě, ale vstupoval do složitých myšlenkových systémů a

stával se mýtickým zvířetem, často snad dokonce metamorfózou či inkarnací samotného božstva. Měnilo se také zobrazování koně jako takového. Příspěvek se zabývá proměnami těmito proměnami napříč dobou bronzovou, halštatskou a laténskou. Přechází od schematizovaných a realistických vyobrazení k hybridním, mýtickým formám.

Srovnání hradišť Náměšť na Hané – „Rmíz“ (u Laškova) a Topol – „Na hradě“ u Chrudimi

Bc. Petr Donth

Univerzita Palackého v Olomouci

Porovnání dvou výšinných pravěkých fortifikací ze dvou regionů, z hlediska přírodních podmínek, konfigurace, nalezeného materiálu a chronologického zařazení. Úvahy nad zjištěnými fakty, zejména nad zánikovými horizonty obou lokalit.

Skalní polohy s doklady laténských aktivit v Českém ráji

Mgr. Tereza Holbová

Univerzita Hradec Králové

Příspěvek si klade za cíl představit několik skalních lokalit z oblasti Českého ráje využívaných v době laténské. Součástí bude představení hmotné náplně lokalit a diskuse nad možnostmi interpretace tohoto specifického území v době laténské.

Postery / 11:30 – 11:40

Blok III/ 13:15 – 14:15

Pojmy „lékař“ a „lékařský“ ve spojení se specializovanou činností a artefakty doby železné a římské

Ing. Mgr. Lucie Burešová
Univerzita Karlova

Již pylské tabulky podávají doklad o existenci specializované činnosti, kterou však lze jen stěží označit za lékařství v dnešním slova smyslu. Je známo více než 120 různých výkonů prováděných za existence Římské říše pomocí rozsáhlého instrumentária. Badatelé ve svých katalozích nástrojů z různých oblastí přikračují k jejich odlišnému souhrnnému označení. Do problematiky vstupují i názory současných lékařů. Nepanuje shoda v zásadní otázce, a to správnosti použití termínu „lékařský“ pro předměty užívané k diagnostice a léčbě chorob v těchto obdobích, která informační základnou ani užívanými praktikami nenaplnují obraz novodobé medicíny. Příspěvek představuje výsledky analýzy pojmů „lékař“ a „lékařský“, jejich původu a oprávněnosti užití u artefaktů z doby železné a římské, u nichž je předpokládán původní účel pro diagnostiku a léčbu. Zvláštní pozornost je pak věnována užití pojmů u artefaktů pocházejících z oblasti dnešní České republiky.

Ženské hroby z 2. století a počátku 3. století n. l. v Čechách a na Moravě

Bc. Nikola Janovská

Univerzita Hradec Králové

Příspěvek představuje mou bakalářskou práci, která se zabývala pohřebním ritem ženských hrobů v Čechách a na Moravě v době římské, konkrétně v 2. století a na počátku 3. století n. l. Cílem práce bylo na základě dat získaných z vydaných publikací zhotovení databáze, z níž by bylo možné vysledovat možné vzájemné vztahy mezi hrobovou výbavou a věkem zemřelých žen. Analýze jsou podrobena zejména pohřebiště ve Velkých Hostěrádkách, Šitbořicích a Lužci n. Vltavou.

Záušnice z Nesvětic

Mgr. Jan Podhorský

Archeologický ústav AV ČR v Praze

Esovité záušnice představují typickou a v nálezech poměrně často zastoupenou složku hrobových výbav na pohřebištích z mladší a pozdní doby hradištní. Nálezy záušnic jsou významné především z hlediska chronologické citlivosti, jelikož během svého více než tři staletí trvajícího vývoje doznaly výrazných změn. Předmětem tohoto příspěvku je doposud největší soubor záušnic z našeho území pocházející z jedné lokality. Množství nalezených exemplářů

umožnilo nejen studium vlastních atributů ale také nastínit kým a kdy byly záušnice nošeny. Zároveň je možné sledovat jejich distribuci v ploše pohřebiště a tím přispět k rozvoji úvah o jeho vývoji v čase.

Poznatky funerální archeologie mladohradištního období v Olomouci od počátků po současnost

Bc. Dominika Václavíková

Univerzita Palackého v Olomouci

Příspěvek si klade za cíl vytvořit ucelený obraz všech poznatků funerální archeologie mladohradištního období na území Olomouce od prvních výzkumů (60. léta) až po současnost. V rámci příspěvku se seznámíme se všemi archeologickými výzkumy, které v uvedeném období proběhly na území Olomouce a jsou spojeny s pohřbíváním v mladohradištním období. Cílem bude seznámit se s osobnostmi a institucemi, které výzkumy prováděly, a také se základní charakteristikou jednotlivých lokalit. Následující část bude věnována jednotlivým otázkám týkajících se pohřebního ritu a prostorového uspořádání. Posléze shrneme výsledky, kterých jsme během analýz dosáhli. Závěrem se podíváme na problematiku poznání a výpovědní hodnoty výzkumů mladohradištních pohřebišť v rámci měst.

Blok IV/ 14:30 – 15:30

Možná rekonstrukce raně středověkých obytných objektů z lokality Čelákovice V Rybníčkách

Bc. František Špaček
Univerzita Hradec Králové

Představení možných způsobů rekonstrukce obytných zahloubených objektů, vytvořených na podkladech archeologické dokumentace z lokality Čelákovice, V Rybníčkách.

Keramika husitská v zemích Polských - úvod do problematiky

Mgr. Michał Beda
Pracownia Archeologiczna ABAKUS

Stolní keramika patří mezi nejčastěji nacházené artefakty při archeologickém výzkumu. Kromě funkce užité může obsahovat i jiné funkce. Ve svém příspěvku se zabývám specifickým druhem keramiky a to tzv. Keramikou husitskou. Na polském území se nachází poměrně zřídka, ale v archeologické literatuře je toto téma hojně diskutováno (Kajzer 1988, Andrejewska 1997, Pochylski, Kowalczyk 2011). V Čechách je datována do patnáctého století, ale pojmu „keramika husitská“ se běžně neužívá.

Cílem referátu je představení polských lokalit, na kterých se zmiňená keramika našla, a její výrobní technologie. Na závěr se pokusím

přiblížit interpretaci této keramiky a porovnáám ji s některými nálezy z území Čech.

Problematika výzkumu hromadného hrobu

Mgr. Matouš Holas

Univerzita Hradec Králové

Příspěvek seznámí posluchače s problémy výzkumu hromadných (povětšinou válečných) hrobů. Tento velice specifický uzavřený nálezový celek skrývá mnohá úskalí nejen v terénní části výzkumu ale i v jeho zpracování. Důležitým zdrojem jsou například analýzy nálezového materiálu nebo lidských ostatků. Pouze společným mezioborovým výzkumem je možné získané informace zdárně interpretovat a úspěšně tak určit kdo, kdy a jak byl do hrobu pohřben.

Archeologie novověkého vojenství. Co? Kdo? Kdy a kde?

Mgr. Petr Hejhal, Ph.D., Mgr. Pavel Drnovský, Ph.D.

Univerzita Hradec Králové

Příspěvek se bude zabývat možnostmi postmedievální archeologie odpovídat na výše položené otázky. Konkrétně, stručně a jasně!

Blok V/ 15:45 – 17:50

Ojedinělý hrob kultury nálevkovitých pohárů ze Sendražic

Mgr. Ondřej Herčík

Muzeum východních Čech v Hradci Králové

Při nedávném záchranném výzkumu na stavbě dvou rodinných domů v Sendražicích byl na polykulturní lokalitě nalezen ojedinělý žárový hrob spadající do období kultury nálevkovitých pohárů. Tento typ pohřbu je pro východní Čechy neobvyklý a spíše poukazuje na kontakty s oblastí Olomoucka a Prostějovska.

Metodika v německé a polské archeologii

Barbora Kusíková

Univerzita Hradec Králové

Ve svém příspěvku chci prezentovat postupy při archeologických výzkumech v Polsku a Spolkové republice Německo, s nimiž mám osobní zkušenost a které jsou mírně odlišné od běžného standartu v České republice. V terénní části je to např. exkavace po mechanických vrstvách s absencí námi dokumentovaného přirozeného půdorysu objektu. V úvodu nastíním odlišnosti v zákonech o památkové péči. Dále představím používanou terénní metodiku a formu závěrečného zpracování archeologického výzkumu. Cílem přednášky je seznámit publikum se specifiky archeologie našich sousedních států.

Známa a neznáma minulosť kanných monumentov vo východnej Haliči

Liubun Roman

Univerzita Komenského v Bratislave

Na území východnej Haliče – oblasti, ktorá je pokrytá nevysokými horami Voronyatského chrbta – sa dodnes zachovalo mnoho prírodných geologických pamiatok, a to predovšetkým vo forme erodovaných reliktov vápencových pieskovecov. Predpokladá sa, že ich vek môže siahať až do horného miocénu (pred 11 miliónmi rokov). Pre pochopenie toho, ako a kedy vznikli a či mohli plniť funkciu podobnú megalitickým pamiatkam antropomorfného pôvodu známym z územia Eurázie, je dôležité pri ich štúdiu použiť metódy geológie a archeológie. V tomto príspevku sa budeme zaoberať tromi monumentmi, ktoré sa nachádzajú blízko seba, a opíšeme stav ich doterajšieho výskumu. Najväčším a najviac prebádaným objektom je kamenný balvan na kopci v meste Pidkamin ležiaci priamo pod opevneným dominikánskym kláštorom z 18. storočia. Ďalším je objekt na hore Zbaraž a kameň na vrchu Trinog. V ich okolí sa s pomocou povrchových prieskumov podarilo identifikovať jasné doklady po ľudských činnostiach.

Moderní trendy ve vizualizaci kulturního dědictví

Mgr. Štěpán Kravciv

Univerzita Hradec Králové

Příspěvek se věnuje ukázce nejmodernějších metod vizualizace kulturního dědictví. Metody jsou zaměřené primárně na využití 3D modelací a jejich následné prezentace ve virtuální realitě. Součástí budou praktické ukázky.

Predikce v archeologii. A k čemu nám to vlastně je?

Mgr. Kateřina Čecháková-Suchopárová

Univerzita Hradec Králové

Predikční mapy a jejich použití v archeologii není v současnosti již nic neobvyklého. Jak ale přistupovat k celé problematice a interpretaci takto získaných dat? Zpravidla je predikční model tak dobrý, jako jsou jeho vstupní data. Pokud se používají náhražky (interpolace současných či velmi nedávných reálií na období pravěku) nebo se vynechávají kritéria, trpí tím celý výsledek. Příspěvek se zaměří na klady a zápory predikčních modelů. Ty budou demonstrovány na příkladech z různých období pravěku a současnosti.

Zvaná přednáška

Ludvík Domečka (1861–1937). Průkopník východočeské archeologie

Mgr. et Bc. Petra Sehnoutková

Muzeum východních Čech v Hradci Králové

Ačkoli vystudoval práva a jeho hlavním zaměstnáním byla práce na městském úřadě v Hradci Králové, zastával současně i funkci ředitele místního muzea (1895-1932). Věnoval se nejen dějinám, etnografii, numismatice, kampanologii a topografii, ale zejména archeologii Královéhradecka a severovýchodních Čech. Svůj odborný zájem zaměřil na terénní výzkumy a systematické zpracovávání získaného materiálu. Vzorně uspořádaným inventářem vytvořil základ rozsáhlých muzejních sbírek. V nové budově muzea pak instaloval expozici pravěku. Mezi průkopníky východočeské archeologie právem zaujímá význačné místo.